

Akisussaaffeqarfiit allaffissornikkut agguarneri

Naalakkersuisunut ilaasortat

Kapitali 2: Naalakkersuisut Siulittaasuat: Múte Bourup Egede, Inuit Ataqtigiit

Kapitali 3: Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermt Tunngassutilinnut Naalakkersuisoq: Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqtigiit

Kapitali 4: Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut, Niuernermt, Silallu Pissusiinut Tunngassutilinnut Naalakkersuisoq: Pele Broberg, Naleraq.

Kapitali 5: Aalisarnermt Piniarnermullu Naalakkersuisoq: Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqtigiit.

Kapitali 6: Isumaginninnermt Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoq: Mimi Karlsen, Inuit Ataqtigiit.

Kapitali 7: Ilinniartitaanermt, Kultureqarnermt, Timersornermt Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoq: Peter Olsen, Inuit Ataqtigiit.

Kapitali 8: Peqqinnissamut Naalakkersuisoq: Kirsten L. Fencker, Naleraq.

Kapitali 9: Nunalerinnermt, Imminut Pilersornermt, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoq: Kalistat Lund, Inuit Ataqtigiit.

Kapitali 10: Ineqarnermt, Attaveqaasersuutinut, Aatsitassanut, Inatsisit Atuutsitsinneqarnerannut Naligiisitaanermullu Naalakkersuisoq: Naaja H. Nathanielsen, Inuit Ataqtigiit.

Kapitali 11: Meeqqanut, Inuusuttunut, Ilaqtariinnullu Naalakkersuisoq: Eqaluk Høegh, Inuit Ataqtigiit.

Kapitali 2

Naalackersuisut Siulittaasuata

2.1. Immikkoortut suliassa qarfiillu:

2.1.1. Aqutsinermi Allatseqarfik

- Naalackersuisut Siulittaasuata Naalackersuisullu allatseqarfiata suliassai.
- Naalackersuisut isummernissaannut tunngavissianik Naalackersuisut politikkiannik, matumani imarisaasa pitsaassusianik qulakkeerinninnermik, tunaartarisassanik aalajangersaasarnermik ataqatigiissaarineq.
- Naalackersuisut oqaluuserisassanngortitaasa, Inatsisartuni ilaasortat il.il. siunnersuutaasa akineqarnissaasa kiisalu § 37 naapertorlugulu apeqqutit akineqartarnissaasa ataqatigiissarnersa qulakkeerneqarnerat.
- Naalackersuisoqarfiit akimorlugit suliniutit misissugassallu sularineqarnissaasa, aamma naalackersuisoqarfinni pisortat suliassiissutaasa isumagineqarnissaasa naammassineqarnissaat.
- Arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik misissuisitsinernut tapiissutitit aningaasaliinernik aqutsineq.
- Qitiusumik Allaffissuarmi ilassinnittarnerit betjentillu suliassaat.
- Avataani attaveqatigiinneq pillugu siunnersuineq kiisalu Naalackersuisunut tusagassiornikkut siunnersuineq
- Naalackersuisut Siulittaasuata tusagassiorfiit tungaatigut sullinneqarnera

2.1.2. Inatsisileriffik

- Inatsisunik malittarisassanillu inatsisilerinikkut pitsaassutsimik qulakkeerineq.
- Naalackersuisunik, naalackersuisoqarfinnik il.il. inatsisilerinikkut siunnersuineq siunnersuinerlu.
- Pingaarnertigut inatsiseqarneq, tassunga ilanngullugu inuit pisinnaatitaaffiinik inatsiseqarnikkut aalajangersarneqartut.
- Tamanut tunngasunik aqutsinermi inatsisit.
- Inatsisartut ataatsimiinnerinut tunngasunik ataqatigiissaarineq.
- Suliassa qarfinnik tigusineq (naalackersuisoqarfik akisussaasoq peqatigalugu).
- Naalagaaffimmi oqartussanik ataatsimut isigalugu atassuteqarneq.
- Inatsisunik nalunaarutiginninneq.
- Inatsisunik malittarisassanillu tamanut saqqummiussineq (inatsisit.gl).
- Naalackersuisoqarfinnut allanut agguarneqarsimanngitsut inatsisilerinikkut suliassa qarfiit.

2.1.3. Ingerlatseqatigiiffinnut Allattoqarfik

- Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinnik Namminersorlutik Oqartussanit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigineqartunik piginneqataanermik isumaginninneq.
- Ingerlatseqatigiiffinnut ataasiakkaanut nalinginnaasumik piginnittuunermut politikkimut sinaakkusiussanik piginnittuunermilu periusissanik suliaqarneq.
- Ingerlatseqatigiiffiit aqutsisuinik ingerlaavartumik oqaloqateqartarneq kiisalu ingerlatseqatigiiffiit ineriartornerannik misissueqqissaarneq.
- Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinnik Namminersorlutik Oqartussanit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigineqartut ataatsimeersuarnissaannik piareersaasarneq, tassunga ilanngullugit ingerlatseqatigiiffiit naatsorsuutaasa, periusissiaasa, pilersaarutaasa il.il. misissoqqissaartarneri oqaaseqarfigineqartarnerilu.

- Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit ingerlatsinerat pineqartillugu inatsisitigut aningaasaqarnikkullu siunnersuisarneq.
- Naalakkersuisunik sullissineq ilaatigullu isumaqatigiissutinik, ilisimatitsissutinik kiisalu isummernissamut tunngavissianik il.il. suliaqarneq.
- Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut pillugit nassuiaatinik tassungalu assingusunik suliaqarnermut atatillugu Naalakkersuisoqarfinnik allanik suleqateqarneq.

2.1.4. Tamanut tunngasunik aqutsinermut allaffik aamma Qitiusumik Sulisoqarnermut politikki

- Qitiusumik aqutsinermi tunngaviit ataatsimoorussat.
- Piginnaanngorsaqqinnermi periusissiaq kiisalu qitiusumik allaffissuarmi aamma kommunini pikkorissarnerit ilinniaqqinnerillu ingerlanneqarneri (FoKu).
- Sulisussarsiornermi politikki, piukkussanik misiliisarneq atorfinnullu inuttassarsiuineq.
- Attassiinnarnissamik politikki aamma APV-mik aamma MTU-mik ingerlatsineq.
- Kalaallit Danmarkimi ilinniartunut suliffiit pillugit nittarsaaneq.
- Qitiusumik allaffissuarmi ilinniartut aamma suliffimmik misiliinerit.
- Nunat Avannarlerni paarlaasseqatigiittarnerit.
- HSSU allattoqarfik (Suleqatigiinnermut Isumannaallisaanermilu ataatsimiititaliaq).

2.1.5. Tunngaviumik inatsiseqalernissamut Immikkoortortaq

- Tunngaviumik Inatsisissaq pillugu Isumalioqatigiissitamik oqaloqateqarneq ikorfartuinerlu.
  - Misissueqqissaarneq, tassunga ilanngullugit Naalagaaffimmiit suliassaqarfinnik tigusinermut atatillugu aporfinnik periarfissanillu qulaajaaneq.
  - Qitiusumik allaffissuup Tunngaviumik Inatsisissaq pillugu Isumalioqatigiissitamut atassuteqarnera.
- Namminiilivinnissaq pillugu aamma apeqqutinik tassunga attuumassuteqarsinnaasunik ajornartorsiutaasinnaasullu pillugit innuttaasunik ataatsimiisitsinissanik piareersaaneq ingerlatsinerlu kiisalu attaveqatigiinnissamut atortussanik allanillu ineriartortitsineq, taamaaliornikkut innuttaasut peqataatinneqarlutik ineriartortitsinermullu piginneqataallutik akisussaaqataallutillu.
  - Nunat Avannarliit Suleqatigiinneranni Finlandip siulittaasuunerani suliniutaani Kalaallit Nunaanni ataqatigiissaarisuuneq. Suliniutip taaguutaa: "Nunani Avannarlerni nunat namminersortitat".
- Naalagaaffimmiit suliassaqarfinnik tigusinermut atatillugu misissueqqissaarneq, sulinerup ingerlanissaanik pilersaaruserneq ataqatigiissaarinerlu (naalakkersuisoqarfiit akisussaasut peqatigalugit).

2.2. Immikkoortut naalakkersuisoqarfimmu naammagittaalliutinik ingerlatsiteqqiisinnaanerit, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

2.2.1. Digitalinngorsaanermut Aqutsisoqarfik

- Ingerlatsineq
  - Qarasaasiaqarnikkut IT-mik isumannaallisaaneq kiffartuussinerlu.
  - Qitiusumik allaffissuarmi tamarmi qarasaasiaqarnikkut IT-mik akisussaasuuneq.
  - Pilersuisutut aamma pilersuinermik aqutsisutut suliariumannittussarsiorneq.
  - Kalaallit Nunaanni pisortani digitalinngorsaaaneq.
  - FOIS-imut allattoqarfik.

- Sullissivik aamma Tusagassiivik.
- Namminersorlutik Oqartussani paasissutissiinermi periusissiat.
- Paasissutissiinermut tunngasunik qitiusumik allaffissuarmik kiffartuussineq.
- Namminersorlutik Oqartussat pillugit paasissutissanik ataatsimut isigalugu paasissutissiineq.
- Periaatsit assigiissaarinerillu
  - Pisortat ingerlataqarfii pisariunngitsut, sunniuteqarluartut ataqatigiissullu.
    - Digitalinngorsaanermi assigiissaarinernik, periaatsinik sakkunillu ineriartortitsineq.
    - Digitalinngorsaanermi pisariillisaanermilu ingerlatsiniarneq pillugu suliniutinik aqutsisunut aqutissiuussisoqartitsineq.
    - Digitalinngorsaanermut sunniuteqartitsinermillu pikkorissarneq ilinniartitaanerlu.
    - Qarasaasiaqarnermi IT-mik Internettikkullu isumannaallisaaneq.
- Digitalinngorsaanermi periusissiaq
  - Naalakkersuisut nuna tamakkerlugu Digitalinngorsaanissamut periusissiaannik ineriartortitsineq aamma piviusunngortitsineq.
  - Tunngaviusumik paasissutissanut aaqqissuussineq.
- Qitiusumik Suliffeqarfinnik Nalunaarsuiffik (CVR).

Kapitali 3

Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Tunngassutilinnut Naalakkersuisoq

3.1. Immikkoortut suliaasaqarfiillu:

3.1.1. Aningaasaqarnermut politikki aningaasanillu aqutsinermi politikki

- Aningaasaqarnikkut politikki, anguniakkat, tunngaviit kiisalu inuiaqatigiit ineriartorneranni aningaasaqarnikkut ataatsimut isigalugu tikkuussisut.
- Aningaasanik aqutsineq.
- Aaqqissugaanermut politikki patajaatsumillu aningaasanik aqutsineq qulakkeerniarlugu aaqqissuusseqqinnermi ataqatigiissaarineq.
- Akiitsunut aningaasaliinernullu politikki, tassunga ilanngullugit:
  - Pisortat ingerlataqarfiinut ataatsimut isigalugu akiitsunik nakkutilliineq.
  - Namminersorlutik Oqartussat taarsigassarsiniarnerannik suliaqarneq.
  - Annertunerusunik aningaasalersuinerni inuiaqatigiinni aningaasarsiornermi sunniutissanik naliliisarnermi tunngaviit.
  - Aningaasanut inatsisit
- Missingersuutitik aqutsineq, tassunga ilanngullugit:
  - Missingersuutit pillugit inatsit.
  - Missingersuutitik ataqatigiissaarinermi takussutissiat.
  - Missingersuutitik malitseqartitsinerмик nalunaaruteqartarneq.
  - Akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allangorarnerat pillugu politikki aamma akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allangorarnerannik nalilersuineq.
- Missingersuutit pillugit kommuninik suleqateqarneq, tassunga ilanngullugit:
  - Nammatassat suliaassallu agguataarneqarnerat.
  - Kommunitut ataatsimoortumik tapiissutit.
  - Kommunit aningaasaqarnerannik nakkutilliineq.
- Immikkoortunut pilersaarutit aningaasarsiornikkuk ataqatigiissartarneri.
- Namminersorlutik Oqartussani pisiortornermi najoqqutassiat.
- EU-mik peqatigiinnissamik isumaqatigiissut naapertorlugu missingersuutitut tapiissutisarnermi tamakkiisumik pissusaaffiit pillugit nalunaarusiortarneq.
- Aatsitassanut aningaasaateqarfik.
- Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit allatseqarfimmit sullinneqarnerat.
- Missingersuutitut Naatsorsuutinullu Siunnersuisoqatigiit allatseqarfiat.
- Isumaqatigiissutit pillugit ataatsimiititaliarsuarmut allattoqarfik.

3.1.2. Akileraartarnermut akitsuuteqartitsiner nullu politikki.

3.1.3. Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarneq

- Sanaartugassanik pilersaarusiorneq nunaminertanillu atugassiisarneq.
- Nuna tamakkerlugu kommuninilu immikkoortunut pilersaarutitik ataqatigiissaarineq.
- Nunap immikkoortukkaarlugit ataatsimut isigalugu ineriartortitsineq.
- Kommunitut pilersaarusiornermi nakkutilliineq.
- Allangutsaaliuisitsinerмик soqutigisat.
- Tunup avannaani Nunami allangutsaaliukkami nunaminertanik atugassiisarneq.
- Assiliorneq nunallu pissusaa pillugu paasissutissat.
  - NunaGIS periusissiorlugu ineriartortinneqarnissaa.
  - Nunap pissusaa pillugu periusissiaq (SDI).
  - Issittumi SDI.
- Najukkanik nalunaarsuinerмик tunngasut.

- Illunik nalunaarsuineq.

3.1.4. Nunamut Namminermut Immikkoortortaq

- Kommunini aqutsinermut tunngasunik nakkutilliineq.
- Kommunit aqunneqarnerat pillugu inatsit.
- Nunatta aqutsinikkut agguarneqarnera pillugu inatsisit.
- Politikikkut Ataqtigiissaarisunut akisussaaneq.
- Isumaginninnermi malittarisassanik kommunit ingerlatsinerannik aqutsinerannillu ataatsimut isigalugu nakkutilliineq.
- Ulloq unnuarlu paaqqinniffinnik nakkutilliineq.
- Qinersisarnerit pillugit inatsisit.
- Kommunit Nakkutilliisoqarfiata allatseqarfimmit sullinneqarnera.
- Kommuninik siunnersuineq inatsisinullu naapertuuttuunermik nakkutilliineq.
- Qinersinermut ataatsimiititaliap aamma Qinigaasinnaanermut ataatsimiititaliap allatseqarfimmit sullinneqarnerat.
  - Nunaqarfiit isorliunerusullu.
  - Eqqartuussivikkoortitsisarneq aamma pinngitsaaliissummik taarsiissutitalimmik pigisanik piginnikkunnaarsitsineq.

3.2. Immikkoortut naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliutinik ingerlatsiteqqiisinaanerit, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

3.2.1. Akileraarnermut Aqutsisoqarfik (AKA)

- Akileraarutit.
- Akitsuutit.
- Pisortanut akiligassanik akiliisitsiniartarneq.
- Ilanngaassivik - suliniut (ineriartortinneqarpoq).
- Akitsuuserinermut tunngasut, pingaartumik:
  - Nassiussanik ilaasunillu nakkutilliineq.
  - Nioqqutissanik eqquteqqusaanngitsunik nakkutilliineq, aannajaarnartut ilanngullugit.
- Soraarnerussutisiassanik pinngitsoorani ileqqaartarneq.

3.2.2. Aningaasaqarnermut Sulisoqarnermullu Aqutsisoqarfik (ASA)

- Naatsorsuutit
  - Nunatta Aningaasiviata naatsorsuutai.
  - Namminersorlutik Oqartussat immikkoortuinut qitiusumik naatsorsuuseriffik naatsorsuuserinerlu.
  - Akiligassaqarfigisanik, akiligassalinnik aamma aningaasaqarnermut tunngasunik immikkullu ittumik naatsorsuuserinerit.
- Namminersorlutik Oqartussat missingersuutaanik qitiusumik malitseqartitsineq
  - Missingersuutit pillugit nalunaarusiap suliarineqarnera.
  - Naalackersuisoqarfiit missingersuutinut oqaaseqaataanik ataqtigiissaarineq katersinerlu.
- Nalaackersuisut kukkunersiuisoqarfiat
  - Suliffimmi namminermi naatsorsuuserinerit nakkutigineri.
  - Peqquserluttarnerit pinaveersaartinnissaat.
- Sullissinermut immikkoortortaqarfik
  - Sanaartugassanut Iluarsagassanullu Aningaasaateqarfiup aningaasaqarnikkut nakkutigineri.

- Illuutinut immikkoortortaarfik:
  - Qitiusumik allaffeqarfiup illuutaanik ingerlatsineq.
  - Qitiusumik allaffeqarfiup illuutaanik aserfallatsaaliineq.
- Nuummi utaqqiisaasumik aamma ineqartitsigallartarnermik aqutsineq ingerlatsinerlu.
- Aaqqissuussaasumik pisiortortarneq
  - Neqeroortitsisarneq pisiortornerlu pillugit Namminersorlutik Oqartussani sullissineq.
  - Nioqqutissanik kiffartuussinissamillu pisisarneq pillugu suliaqarfiit killii pitarlugit isumaqatigiissuteqartarneq.
  - Isumaqatigiissutaasimasunik isumaqatigiissutitigut aqutsineq.
- Isumaqatigiissutit, akissarsialerivik nutserinerlu
  - Isumaqatigiissutit.
  - Akissarsialerivik.
  - Oqaluttaaneq nutserinerlu:
    - Qitiusumik allaffeqarfimmi allattariarsornermi suliassanik nutserineq oqaluttaasernerlu.
    - Kalaallit Nunaanni pisortat suliffeqarfiini nutserissutip elektroniskiusup ingerlanneqalernera.

3.2.3. Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

- Inuiaqatigiit ineriartornerannik misissueqqissaarnissamut paasissutissatigut tunngavigisassanik qulakkeerinnineq.
- Kisitsisitigut paasissutissanik pissarsineq
- Ingerlataqarfinnut aalajangersimasunut kisitsisitigut paasissutissanik suliaqartarneq
- Paasissutissanik katersinermi, suliaqarnermi misissueqqissaarnermilu periaatsinik ineriartortitsineq.
- Inuiaqatigiit pillugit ilisimatusarneq.
- Inuiaqatigiinni pissutsit ilisimatusarnermilu angusat pillugit kisitsisitigut paasissutissanik siaruaassineq.

3.2.4. Pisortat Ataatsimoortumik IT-mik Qarasaasiaqarfiat

- Aningaasaqarnikkut aaqqissuussinerit atuisunillu ilinniartitsineq.
- Pisortat ataatsimoortumik kontonik nalunaarsuiffiat (Missingersuutit Naatsorsuutillu pillugit siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit).
- ERP-suliniut.

Kapitali 4

Inuussutissarsiornermut, Nunanut Allanut, Niuernermet, Silallu Pissusiinut Tunngassutilinnut Naalackersuisoq

4.1. Immikkoortut suliasaqarfilla:

4.1.1. Nunanut Allanut Niuernermet, Silallu Pissusianik Naalackersuisoqarfik

- Qitiusumik oqartussaqarfik Kalaallit Nunaata nunani tamalaani soqutigisaanik isumaginnittoq.
- Naalackersuisoqarfiit ataasiakkaat nunani tamalaani suliniutaannik ataqatigiissarineq aamma piviusunngortitsineq.
- Nunanut tamalaanut tunngatillugu attaveqarnermik aamma siunnersuinermik ataqatigiissarineq, tassunga ilanngullugu:
  - Nunat marluk akornanni suleqatigiinneq aamma attaveqarneq.
  - EU-mik, Naalagaaffinnik Peqatigiinnik nunanilu tamalaani suliniaqatigiiffinnik allanik Kalaallit Nunaata suleqateqarnera.
  - Naalackersuisoqarfiup akisussaaffigisaani Nunanut Allanut Illersornissamullu ministereqarfimmik attaveqaataaneq.
- Niuernikkut politikki, tassunga ilanngullugit nunanut allanut niuernermit siuarsaaneq aamma nunani tamalaani niuernikkut nittarsaassisarnerit aamma nunani allani niuernermit politikki, naalackersuisoqarfiit attuumassuteqartut suleqatigalugit.
- Nunani tamalaanni niuernikkut siuarsaasarnerit aamma nittarsaasarnerit (aatsitassat ilanngunnagit), naalackersuisoqarfiit attuumassuteqartut suleqatigalugit.
- Kalaallit Nunaanni naalagaaffiit akornanni suliaqartartunik sullissineq.
- Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik tikeraartoqartarneranik kiisalu Naalackersuisunit pisortatigoortumik aqqissuussinernik isumaginninneq.
- Issittumi suleqatigiinnermik ataatsimut isigalugu ataqatigiissarineq, tassunga ilanngullugu:
  - Issittumi Siunnersuisoqatigiit, matumani Senior Arctic Officialsit ataatsimiinnerini aamma Piujuartitsinermit tunngaveqarluni ineriartortitsinermit suleqatigiissitami (SDWG-mi) peqataanermit Kalaallit Nunaata soqutigisaanik isuliaqarneq.
  - Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ataatsimeersuarnerni Naalackersuisut peqataasarnerannik ataqatigiissarineq.
  - Kunngaqarfiup Danmarkip Issittumut periusissiaanik Naalackersuisut sulinerannik ataqatigiissarineq.
- Nunani allani Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiinik pilersitsineq.
- Nunat illugiillutik niuernikkut isumaqatigiissutaat.
- Nunanut allanut niuernermit pillugu politikki matumani WTO ilanngullugu.
- Naalagaaffiit Peqatigiinni isummersortarfinni assigiinngitsuni Kalaallit Nunaata peqataanerannik ataqatigiissarineq ilaatigut:
  - Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut Ataavartumik Suleqatigiiffianni (UNPFII-mi)
  - Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitami (EMRIP-imi)
- Silap pissusia pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaanut (UNFCCC-mut atatillugu) Kalaallillu Nunaata soqutigisaanik ataqatigiissarineq isumaqatiginninniarnernilu peqataaneq matumani ilanngullugu.
- Nunat akornanni killeqarfiliinerit pillugit suliani Kalaallit Nunaata soqutigisaanik isumaginninneq, tassunga ilanngullugu nunap toqqavia pillugu suliniut.

- Illersornermut isumannaallisaanermullu politikki ilanngullugittaaq illersornissaq pillugu isumaqatigiissut, Joint Committee aamma Permanent Committee.
- Nunanik sanilerisanik illugiilluni suleqatigiinnerit: Canada, Savalimmiut aamma Island.
- Inuit Circumpolar Council-imut (ICC) aningaasaliissutinik aqutsineq.
- Nunani Avannarlerni Suleqatigiinnermut Naalakkersuisumik kiffartuussineq, tassunga ilanngullugu Nunani Avannarlerni suleqatigiinneq, ilaapputaaq:
  - Nunani avannarlerni suleqatigiinnermi Naalakkersuisut peqataanerannik ataqatigiissaarineq.
  - Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini tassanilu atorfilittanut ataatsimiitaliani Kalaallit Nunaata soqutigisaanik ingerlatsineq.
  - Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiiffiani Kalaallit Nunaata soqutigisaanik ingerlatsineq.

Kalaallit Nunaata Københavni Sinniisoqarfia aqutugalugu Kalaallit Nunaata Danmarkimi saqqumilaarnissaanik soqutigisaanillu ingerlatsineq, matumanilu:

- Sullissivik ataatsimiinnernut, isumaqatigiinniarnernut, ataatsimeersuarnernut il.il. tunngatillugu Naalakkersuisunut qitiusumillu allaffeqarfimmud sullissillunilu ikiorsiisarneq.
- Københavni naalagaaffiit akornanni suliaqartartunik kiffartuussineq.
- Naalakkersuisut qitiusumillu allaffeqarfiit ataatsimiittarfii.
- Namminersorlutik Oqartussat aqqissuusaaneranik, Kalaallit Nunaanni kulturimi piginnaasaanik oqaatsinik il.il. paasititsiniaaneq.
- Sulilerlaanut pikkorissartitsinerit.
- Kalaallit Nunaanni isumannaallisaanikkut akuersinernik suliaqarneq.

Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia aqutugalugu Kalaallit Nunaata EU-mi saqqumilaarnissaanik soqutigisaanillu suliaqarneq, matumani:

- EU'p Kalaallit Nunaat pillugu aalajangiinera aamma EU peqatigalugu politikkikkut ataatsimut nalunaarummut ataatsimut isigalugu akisussaaneq.
- EU-p suliffeqarfiinik suleqateqarneq.
- EU-lu peqatigiinnissamik isumaqatigiissut.
- Aqqissuussinerit pillugit EU-mik suleqateqarneq.
- EU-mi ilaasortanik/aallartitanik attuumassuteqartunik attaveqarneq.
- EU-mi Nunat Nunasiaataasimasut Kattuffiat (OLT) tassunaglu ilanngullugu siulersuisut suliaassaannik suliaqarneq.
- Danskit EU-mi sinniisuanik attaveqarneq.
- Public diplomacy aamma sunniiniaaneq.
- Kalaallit Nunaata EU-mut isumaqatigiissutaanut atatillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisoqarfimmut ikiunneq.
- EU-mut atatillugu Issittoq oqaluuserineqassatillugu peqataasarnissaq.

Kalaallit Nunaata Washingtonimi Sinniisoqarfia aqutugalugu Kalaallit Nunaata USA-mi Canadamilu saqqumilaartuunissaa soqutigisaalu isumagineqarput, matumani ilanngullugit:

- Nunanut Allanut Tunngasutigut USA-mi ministereqarfimmik, ministereqarfinnik allanik, kongressimik USA-milu naalagaaffeqatigiinnik suleqateqarneq.
- USA'p sakkutuuisa Kalaallit Nunaanniinnerinut atatillugu Kunneqarfirmut atatillugu Kalaallit Nunaata soqutigisaanik suliaqarneq.
- Public Diplomacy, sunniinarneq attaveqaatitigullu sulineq.

- Aallartitaqarfinnik/aallartitanik attuumassuteqartunik attaveqarneq.
- Canadamik suleqateqarnerup ineriartortinneqarnera, ilanngullugittaaq Canadami nunap immikkoortuinik naalagaaffeqataasunillu Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarnerpaasut.
- Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutitigut aningaasalersuinissamullu periarfissat.

Kalaallit Nunaata Reykjavikimi Sinniisoqarfia aqutigalugu Kalaallit Nunaata Islandimi saqqumilaarnissaanik soqutigisaanillu suliaqarneq, ilanngulluguttaaq:

- Ataatsimiinnerni isumaqatigiinniarnerni Naalackersuisunut aamma qitiusumik allaffissuarmut kiffartuussineq suliatiqullu ataqatigiissaarineq.
- Islandimi nunanut allanut tunngasutigut ministereqarfimmik, ministereqarfinnik allanik kiisalu oqartussanik suleqateqarneq.
- Islandimi nunanut allanut tunngasutigut ministereqarfimmi, Altingimi kiisalu Præsidentip allaffiani oqartussaaffiusumut attaveqarneq.
- Pisortat namminersortullu suliffeqarfiinik ingerlataqartunillu allanik suleqateqarnerup ineriartortinnera,
- Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutitigut aningaasalersuinissamullu periarfissat.
- Public Diplomacy, sunniiniarneq attaveqaatitigullu sulineq.
- Aallartitaqarfinnik/aallartitanik attuumassuteqartunik attaveqarneq.
- Innuttaasunik Kalaallit Nunaanneersunik Islandimi nunasisimasunut attaveqarneq.

Kalaallit Nunaata Kinami Beijingimi Sinniisoqarfia.

- Beijing’imi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianik pilersitsineq, tamatumalu malitsigisaanik suliassat ataatsimut isigalugit:
  - Kunngeqarfiup sulineranut atatillugu Kinami Kalaallit Nunaata soqutigisaanik suliaqarneq.
  - Public Diplomacy, sunniiniarneq attaveqaatitigullu sulineq.
  - Aallartitaqarfinnik/aallartitanik attuumassuteqartunik attaveqarneq.
  - Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik suliassaqarfinni Kinamik aamma Asiap Kanganik niuernikkut suleqateqarnerup ineriartortinnera, tassani Japan aamma Korea Kujalleq pingaartillugit.
  - Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutitigut aningaasalersuinissamullu periarfissat.

4.1.2 Inuussutissarsiutit:

- Inuussutissarsiutit inuussutissarsiummillu ingerlataqarneq pillugit inatsisit.
- Inuussutissarsiornermut politikki – ataatsimut isigalugu inuussutissarsiutinik siuarsaernerup, takornariaqarnerup, sermip aamma erngup tungaatigut.
- Inuussutissarsiuteqartunut tunngaviumik atugassarititaasut, taakkunungalu atatillugu danskit, EU-p nunallu tamalaat inuussutissarsiornermut, naatsorsuuserinermut ingerlatseqatigiiffinnullu inatsisaat ilanngullugit.
- Nuna tamakkerlugu takornariaqarnermut periusissaq.
- Sermeq imerlu pillugit inatsimmik aqutsineq kiisalu sermimik imermillu nunanut allanut niuerneq.
- Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut periusissiorneq.
- Nunami suliffinnut, takornariaqarnermut misigisassarsiortitsillunilu ingerlatsisunut inuussutissarsiummik siuarsaarnissamut aqqissuussinerit.
- Kalaallit Nunaanni tunisassiassat tunisaanerisa nunanullu allanut niuerfissat nutaat ineriartortitaanerinut tunngasutigut ataqatigiittoqarnissaa.
- Suliniutinut annertuunut tunngaviatigut atugassarititaasut.

- Uumassusilinnik isumalluutinik piujuartitsinissamik tunngaveqarluni ineriartortitsineq kiisalu atuinissamik isumaqatigiissutit.
- Unammilleqatigiinnermut inatsit neqeroortitsisarnermilu ataatsimut isigalugu inatsisit.
- Nunarsuup immikkoortuinik naalakkersuinikkut suleqateqarneq, matumani Nunat Avannarliit Atlantikumi Suleqatigiiffiannik (NORA-mik) aamma Nunat Avannarliit Killiit Takornariaqarnermut suleqatigiiffiannik (NATA-mik).
- Suliniummi Northern Periphery and Arctic'imi (NPA) Kalaallit Nunaata soqutigisaanik isumagisaqarneq.
- Atuisoqarnermut tunngassutilinnut naalakkersuinikkut pissutsit.
- Visit Greenlandimut aamma Greenland Businessimut kiffartuussinissamik isumaqatigiissutit aamma kalaallit suliffeqarfiutaannik piginnaangorsaqqiineq.
- Nunaqarfinni isorliunerusunilu aningaaseriveqarnikkut pilersuineq pillugu kiffartuussinissamut isumaqatigiissut.
- Puisit amiisa tunisaanerat, suliarineqartarnerat nunanullu allanut tuniniarneqartarnerat taamatullu takornariaqarnermut tunngassuteqartunik pissutsit pillugit Great Greenland A/S-imut kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarneq.
- Nunanut allanut tuniniaanissamut akuersissutit, assersuutigalugu aatsitassanut inatsit malillugu akuersissutit.
- Aalisarnermi piniarnermilu nunanut allanut niuernissamut akuersissutit.
- Atomip nukinganik atortussianik isumannaallisaanermut tunngatillugu nunanullu allanut nioqquteqartarnermi nunat tamalaat isumaqatigiissutaat.
- IAEA pillugu isumaqatigiissummut tunngatillugu IAEA-mik aamma EUROATOM-imik attaveqarneq.

4.2. Immikkoortut naalakkersuisoqarfimmuut naammagittaalliutinik ingerlatsiteqqiisinaanerit, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

4.2.1. Atuisartoqarnermut Unammilleqatigiinnermullu Aqutsisoqarfik (AUA)

- Atuisartunut tunngasut
  - Atuisartunut Pisisartunullu Maalaaruteqartarfittut Ataatsimiititaliaq nioqqutissanik pisinermi kiffartuussinermilu maalaarutinik suliaqartarpoq.
  - Tuniniaanissamik nittarsaassisarnermut inatsit malillugu nakkutilliineq.
- Unammilleqatigiinnermut tunngasut
  - Kattunnerit annertuut akuersissutigineqarnerat.
  - Unammilleqatigiinnermut inatsimmik unioqqutitsinernut paasiniaaneq akuliunnerlu.
  - Unammilleqatigiinnermi maleruaqqusat pillugit suliffeqarfinnut oqartussaasunullu ilitsersuineq.
- Atuisartunut Unammilleqatigiinnermullu Aqutsisoqarfik maalaaruteqartarfimmuut il.il. ataatsimut allatseqarfiuvoq, tassunga ilanngullugit:
  - Ineqarnermut Maalaaruteqartarfik.
  - Isumaginninnermi Naammagittaalliuteqarfik.
  - Atuisartunut pisisartullu Maalaarutaanik Aalajangiisartut.
  - Unammilleqatigiinnermut Ataatsimiititaliaq.
  - Avatangiisit Innarlitsaaliorneqarnissaat pillugu Naammagittaalliuteqartarfik.
  - Pinngortitap illersorneqarnera pillugu Ataatsimiititaliaq.
  - Nalunaarasuartaateqarnermi Maalaaruteqartarfik.
  - Siusinaartumik pensionisiaqarnermut maalaaruteqartarfik.
  - Pisortat pisiortornerat pillugu suliariumannittussarsiuussisarneq pillugu maalaaruteqartarfik.

Kapitali 5

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoq

5.1. Immikkoortut suliassa qarfiillu:

- Aalisarneq
  - Nunatsinni namminermi nunanilu tamalaanni aalisarneq pillugu inatsisit, aalisakkat isumalluutit ilanngullugittaaq qaleruallit pillugit illersuinissamut atuinnissamullu politikki.
  - Nunatta nunallu tamalaat akornanni aalisarnermut politikkiimi ataatsimut isigalugu suliassat.
  - TAC pisassiissutillu.
  - Aalisarnermut tunngasuni ineriartortitsinermik suliniutit il.il.
  - Akuersissusiortarneq aamma aalipli aqqutigalugu akuersissutinik atulersitsineq pillugu kommuninik suleqateqarneq.
  - Siunnersuisoqatigiinnut, ataatsimiititanut, suleqatigiissitanut, ataatsimiititalianut ataatsimeersuarnernullu tunngasut ataatsimut isigalugit.
  - Nunarsuup immikkoortuini, nunat marlut illugiillutik aammalu nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit.
- Piniarneq aallaaniarnerlu
  - Nunatsinni nunanilu tamalaani piniarneq aallaaniarnerlu pillugit inatsisit, ilanngullugittaaq uumasunik imarmiunik nunamiittunillu miluumasunik timmissanittaaq illersuineq atuerlu.
  - Aallaasit pillugit inatsisit, aamma sunngiffimmi inuussutissarsiutigalugulu piniarnermut aallaaniarnermullu kiisalu akiliisitsilluni piniartitsinermut tunngasut.
  - Nunatsinni, nunat illugiillutik, nunarsuup immikkoortuini nunalu tamalaani piniarnermut aallaaniarnermullu politikkiimi suliassat ataatsimut isigalugit
  - Piniakkanik pisassiissutaaffiunngitsunik pisassiissutit malittarisassaqtitsinerlu.
  - Piniakkanut pisassiissutaasunut akuersissusiorneq atulersitsinerlu.
  - Aallaaniarnermut uppersaateqarneq, tassunga ilanngullugu aalipi aqqutigalugu aallaaniarnermi uppersaatinik atulersitsinermi kiisalu aallaaniarnermut uppersaateqartitsinerup ineriartortinneranik kommuninik suleqateqarneq.
  - Akiliisitsilluni piniartitsisarneq aalisartitsisarnerlu.
  - Piniarnermut aallaaniarnermullu tunngasutigut ineriartortitsinermik suliniutit il.il.
  - EU-mi aamma UK-mi naggueqatigiit Inuit peqataatinnginneri tunuliaqutaralugit puisinit tunisassiat uppersaasiortarneq.
  - Nunarsuup immikkoortuini, nunat marlut illugiillutik aammalu nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit.
  - Siunnersuisoqatigiinnut, ataatsimiititanut, suleqatigiissitanut, ataatsimiititalianut ataatsimeersuarnernullu tunngasut ataatsimut isigalugit.
- Aalisarneq piniarnerlu ataatsimut isigalugit
  - Inatsisartuni sulianut, Inuussutissarsiutinut tapiissuteqartarneq pillugu inatsisip ilusilersorneranut, aalisarnermut aningaasaliissutinut immikkoortitanut, aalisarnermik piniarnermullu inuussutissarsiummik siuarsaeranut, matumani sinerissap qanittuani aalisarnerup aqqissuussaananeramik naleqqussaeranut kiisalu aalisarnermut, piniarnermullu siunnersortinik sullinneqarnermut tunngatillugu Naalakkersuisut kiffartuunneqarnerat.
- Kalaallit Nunaanni Uumasunut Nakorsa qarnermut Inuussutissalerinermullu Oqartussa qarfik (UNIO)
  - Kalaallit Nunaanni Uumasunut Nakorsa qarfik Inuussutissalerinermullu Oqartussaaffik nerisassat isumannaatsuunissaannik, uumasunut

nakorsaqaqtinnerisigut isumannaatsuutitsinermik uumasullu atugarissaarnissaannik pingaarnertut akisussaaffiit ilanngullugit.

- Kalaallit Nunaanni Uumasunut Nakorsaqaqnermut Inuussutissalerinermullu akisussaaffik Namminersorlutik Oqartussat aamma Danmarkimi uumasunut nakorsaqaqfimmumut inuussutissalerinermullu oqartussaqaqfiup akornanni avillugu isumagineqarpoq. Danmarkimi Fødevarestyrelsen suliffeqaqfiit neqilerisut aalisakkerisullu akuerineqaqtarneq nakkutigineqaqnerilu eqqarsaatigalugu oqartussani qullersaavoq, tassunga ilanngullugit umiarsuit suliffissuaatigisut, nunanut allanut niuernissaq siunertaralugu akuerineqaqsimasut.
- UNIO-mit suliassaqaqfiit makku isumagineqarput:
  - Suliffeqaqfiit inuussutissalerisut, suliffeqaqfiit nerisassaleriffiusut, pingaarnertut tunisassiorfiit aammalu nunatsinnut inuussutissanik tunisassianik tuniniaaviit akuersissuteqaqfigisarneri, ilitsersortarneq nakkutiginerallu.
  - Inuussutissat isumannaatsuunissaat, ilaatigut inuussutissat tuniniaqqusaajunnaartut tunillaassuisinnaasullu eqqarsaatigalugit sillimaniarneq atuisartunullu ilisimatitsisarneq kiisalu inuussutissat aqqutigalugit nappaalasoqalersillugu nunanut tamalaanut nalunaarusiortarneq.
  - Uumasut atugarissaarnerat uumasunillu illersuineq tassunga ilanngullugit qimminik qimuttunik, savat qimmiinik nunalerinermillu inuussutissarsiteqaqtut uumasuutaannik nakkutilliineq, ilitsersuineq kiisalu passussinermi nakorsaasersuineq.
  - Nappaatinut tunngatillugu uumasut nakorsaqaqnikkut upalungaarsimaneq.
  - Uumasut nappaatai inunnt tunillaassorsinnaasut - nakkutilliineq, nalunaaruteqaqtarneq uumasullu nappaataanik inunnt tunillaassorsinnaasunik akiuiniarneq.
  - Peqqissutsimut uppernarsaatinik tammajuitsunullu uppernarsaatinik tunniussisarneq – UNIO Fødevarestyrelsen-imit assersuutigalugu tammajuitsussanik annissuinerumut atatillugu peqqissutsimut uppernarsaatinik tunniussinissamik piginnaatinneqarpoq.
  - Danmarkimi kalaallit peqqissartut najugaqaqfiinut nerisassanik annissuineq Fødevarestyrelsen suleqatigalugu pisarpoq.
  - Border Inspection Post. UNIO killeqaqfinnik nunat pingajuisa angallataannik EU-mut aalisakkanik aalisakkanillu tunisassianik eqqussinissaminnik kissaateqaqtunut nakkutilliisussatut Fødevarestyrelsen piginnaatinneqarpoq.

5.2. Immikkoortut naalakkersuisoqaqfimmumut naammagittaalliutinik ingerlatsiteqqiisinaanerit, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqaqsimmangippat:

5.2.1. Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliivik (KANUAANA)

- Piniarnermik, aallaaniarnermik sinerissallu qanittuani aalisarnermik nakkutilliineq alapernaarsuinerlu.
- Avataasiorluni nunallu allat aalisarnerannik nakkutilliineq alapernaarsuinerlu kiisalu aalisarneq pillugu paasissutissanik nalunaarsuineq aamma kalaallit nunallu allamiut pisaannik tunisinerannillu nakkutilliineq.
- Aalisarneq, piniarneq aallaaniarnerlu pillugit assuarliutit, mianersoqqussutit politiinullu nalunaarnerit.
- Pisanut uppernarsaatit EU-mit uppernarsaaserneqartut.
- Nunani tamalaani nakkutilliinikkut suleqatigiinneq.

- Kalaallit Nunaanni oqartussanut aalisarnermillu inuussutissarsiortunut paasissutissanik pilersuineq.

Kapitali 6

Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoq

6.1. Immikkoortut suliassa qarfiillu:

- Inersimasut ajornartorsiutillit.
- Utoqqaat.
- Inersimasunik isumaginnittoqarneq.
  - Utoqqaat illui pillugit inatsisartuni peqqussut.
  - Isumaginninnermi ikiorsiissutit tunniunneqartartut pillugit kaajallaasitaq.
  - Pisortanit ikiorsiissutit.
  - Utoqqalinersiutit.
  - Siusinnaartumik pensionisiat.
  - Ineqarnermut tapiissutit.
  - Meeqqanut tapiissutit.
  - Meeqqanut akilersuutit.
  - Isumaginninnermut inatsisip atulersinneqarneranut atatillugu kommuninik suleqateqarneq nakkutilliisarnerlu.
- Isumaginninnerup annertusarnissaanut pilersaarutit.
- Isumaginninnermi nassuiaatit, periusissiat aamma inersimasunut utoqqarnullu tunngasut pitsaaliuinnermi kiisalu katsorsaannermi suliniutit.
- Isumaginninnikkut Isumannaarineq pillugu Nunat Avannarliit isumaqatigiissutaat.
- Isumaginninnikkut ikiorsiisarneq sullissisarnerlu pillugit Nunat Avannarliit isumaqatigiissutaat.
- Nunani avannarlerni oqartussanik ilisimasanik avitseqatigiittarneq nunallu killeqarfii akimorlugit malittarisassat pillugit suleqatigiinneq.
- Nunani tamalaani oqartussanut nalunaarusiornerit.
- Suliffeqarneq.
  - Piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartortitsinissaq anguniarlugu suliffeqarnermut tunngatillugu inatsisit.
    - Suliffeerunnermi ikiorsiissutit.
    - Nuttarneruleersitsiniarluni aningaasaliissutit.
    - Majoriaq atuartunut tapiissutinik aqutsineq.
  - Sullivimmi avatangiisit pillugit inatsisiliorneq.
  - Sulinnermi ajoqusernermi sillimmasineq pillugu inatsit.
  - Suliffeqarneq pillugu politikki. Nunatsinni Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Siunnersuisoqatigiinnik allatseqarfittut sullissineq.
  - Suliffeqarneq pillugu pilersaaruserneq: Ilinniagaqarsimannngitsunik suliffissaaleqisunillu piginnaanngorsaaneq, sulisinnaasut avataaneersut, piginnaanngorsaqqinnerit suliffissaaleqisoqarnermillu akiuineq.
  - Nunani allamiunut tunngasut, najugaqarnissamut sulisinnaanissamullu akuersissutit.
  - Inuussutissarsiornermi suliffeqarnermilu lærlingeqarnerit.
  - Suliffeqarnermut immikkoortortaq kommunit peqatigalugit Majorianik ingerlatsinermi angusassat pillugit isumaqatigiissuteqarpoq aamma ilinniagaqarsimannngitsunut piginnaanngorsaqqiinnermut tunngasunik qitiusumik ilinniartinnik angusassat pillugit isumaqatigiissutit.

6.2. Immikkoortut attaviitsut, naalackersuisoqarfimmuut naammagittaalliutinik ingerlatsitseqqiffiusinnaanngitsut:

6.2.1. Utoqqaat illersuisuat

- Utoqqaat Illersuisoqarfiat.
- Utoqqaat Illersuisuat pillugu Inatsisartut inatsisaat Utoqqaat Illersuisuannullu atatillugu allattoqarfik Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmit isumagineqarpoq, taanna Meeqqanut, Inuusuttunut, Ilaqutariinnut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalackersuisoqarfimmiilluni).

Kapitali 7

Ilinniartitaanermut, Timersornermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoq

7.1. Immikkoortut suliassaqarfiillu:

- Ilinniartitaaneq.
  - Meeqqat atuarfii.
  - Atuarfiit namminersortut.
  - Efterskolit
  - Atuarfiit immikkut ingerlatallit.
  - Folkehøjskolit.
  - Ilinniarnertuunngorniarfiit.
  - Ingerlaqqiffiusumik ilinniakkat ilisimatusarnermillu ilinniarnertit.
  - Inuutissarsiutinut ilinniartitaanertit.
  - Perorsaanikkut tarnillu pissusaatigut siunnersuineq.
  - Nunani allani ilinniartut.
  - Ilinniagaqarnersiuteqartitsivik aamma ilinniagarsiutit pillugit maalaarutininik suliqaartarneq.
  - Atuartut ineqartitaaneri, ilinniartut ineqarfii inissiallu attartukkat ilanngullugit.
  - Nuna Tamakkerlugu Iitersuisarfik
  - Danmarkimi Kalaallit Illui.
  - Pikkorissarnerit ilinniaqqinnerlu, matumani AMA ilanngullugu.
  - Ilinniartitaaneq pillugu EU-mik peqatigiilluni isumaqatigiissut - Inuussutissarsiornermut, Niuernermut, Nunanut Allanut Silallu Pissusianik Naalackersuisoqarfik suleqatigalugu isumagineqarpoq.
- Kulturi.
  - Kulturimut tunngasut, eqqumiitsuliortutut ingerlatsisut ilanngullugit.
  - Kultureqarnermut tapiissutit:
    - Tipsernermit lottornermillu aningaasaliissutit.
  - Sunngiffimmi sammisaqartitsineq.
  - Nunatta Atuagaateqarfia.
  - Timersorneq.
  - Oqaatsit pillugit politikki:
    - Oqaasiliortut.
    - Nunat Aqqinik Aalajangiisartut.
    - Oqaasileriffik.
  - Nunatta Isiginnaartitsisarfia.
  - Katuaq.
- Radio aamma TV.
  - Najukkani radio/tv
  - KNR.
  - Tusagassiorfinnut tapiissuteqartarneq tusagassiorfiillu akisussaaffii.
- Katersugaassiveqarneq.
- Toqqorsiveqarneq.
- Kulturikkut kingorngussat illersornissaat UNESCO-lu.
- Saammaateqatigiinnissamut isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaata malitseqartinnera.
- Inuit aqqi pillugit inatsit.
- Ilagiit.
  - Iisineritut iliveqarfeqarnermullu inatsisit.
  - Ilageeqarnermi tunngaviusumik ilinniartitaaneq/ilinniaqqittarneq.
    - Ilageeqarneq.

- Ajoqissatut ilinniartitaaneq.
- Pattattussatut ilinniartitaaneq.
- Ilisimatusarneq.
  - Ilisimatusarnermut politikkip ataqatigiissarneqarnera.
  - Ilisimatusarnikkut Siunnersuisoqatigiinnik attaveqarneq.
  - Ilisimatusarnermut tunngatillugu inatsit.
  - Kalaallit Nunaanni ilisimatusarluni umiarsuarnik angalanerit.

7.2. Immikkoortut naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliutinik ingerlatsiteqqiisinaanerit, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

7.2.1. Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik

- Meeqqat atuarfii, friskolit, efterskolerit, højskolerit, immikkut atuarfeqarfiit, Danmarkimi napparsimavinni parnaarussivinnilu atuartsinerit.
- Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfiup suliassai.
  - Atualersussamut piareersarfiit meeqqallu atuarfii pillugit inatsisissap atuutilersinnissaa.
  - Suliassanut tunngatillugu siunnersuisarneq.
  - Atuartsinermi atortussat ineriartortinnerat qarasaasiamullu immiunneri (digitaliseriinerit) taakkulu ilisimatitsissutigisarneri.
  - Atuarfinni ataasiakkaanni perorsaaneq eqqarsaatigalugu paasiniagassanik ineriartortitsinermillu suliat.
  - Meeqqat atuarfiini pisortat sulisullu piginnaanngorsartarneri.
  - Curriculum-mik ineriartortitsineq atuartsinermillu aningaasaliissutit atuartsisarnerillu ingerlanneqartarneri.
  - Meeqqat atuarfiinut inatsisit naapertorlugu kommunit ingerlatsinerinik nakkutillineq.
  - Atuarfiit paaqqinnittarfiillu atortussaaniq naqiterisarneq siammarterisarnerlu.
  - Ado Lyngep Atuarfiata ingerlanneqarnera.
  - Meeqqat atuarfiini misilitsitsisarnerit.

Kapitali 8

Peqqissutsimut Naalakkersuisoq

8.1. Immikkoortut suliassaqarfiillu:

- Peqqissutsimut tunngasut.
  - Innuttaasut peqqissuunerat.
  - Qinnqornernut illersuuteqarnissaq pillugu siunnersuineq.
  - Ilisimatusarnikkut ingerlatanut tapiissutit – Peqqinnissamut tunngasunut illikartitat.
  - Ilinniaqqitsitsinermut aningaasaliissutit.
  - Nittartagaq Peqqik.
  - Aatsitassarsiorfinnut Pituffimmullu tunngatillugu peqqinnissamut isumaqatigiissutit.
- Peqqinnissamut inatsiseqarneq.
  - Peqqinneq pillugu inatsisit.
  - Peqqinnissaqarfiup aqunneqarnera aqqissugaaneralu.
  - Peqqinnissakkut sullissineq.
  - Kigutilerineq.
  - Nakorsaataasiveqarneq.
  - Nakorsaatit pillugit inatsisit.
  - Tarnimikkut napparsimasunik nammineersinnaajunnaarsitsisarneq allatigullu pinngitsaaliisummik iliuseqartarneq.
  - Napparsimasut inatsisitigut inissisimaffiat.
  - Qinnqornerit ioninngortitsisartunut aamma qinnqornernut illersuuteqarneq.
  - Imigassat aalakoornartullit pillugit inatsisiliorneq.
  - Tupat pujortartarnerlu pillugit inatsisit.
  - Pinngitsuuisinnaajunnaarsimasunik katsorsaasarneq pillugu inatsiseqarneq.
  - Nakorsaatit pissassaatitut atorneqartartut inerteqqutaanerat.
  - Aangajaarniutit pillugit inatsisit.

8.2. Immikkoortut, naalakkersuisoqarfimmu naammagittaalliuuteqarsinnaasut, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

8.2.1. Peqqissutsimut Aqutsisoqarfik

- Peqqinnissaqarfiup ingerlanneqarnera nunani allani katsorsartittarnerit ilanngullugit.
- Peqqinnissaqarfiup sullissineri pillugit aalajangersaaneq
- Nakorsaataasiveqarnermut maleruagassanik aalajangersaaneq
- Nappaatinik tunillaassortunik pinaveersaartitsineq akiuiniarnerlu, atoqatigiinnikkut tunillatsittarneq pingaarnerutillugu
- Nappaatinik inooriaatsikkut pilersinneqarsimasunik pinaveersaartitsineq.

8.2.2. Allorfik - Pinngitsuuisinnaajunnaarsimasunik katsorsaasarneq.

- Ilisimasat allaavigalugit katsorsarneqarnissamik kommunit tamarmik neqerooruteqartarsinnaanissat qulakkeernissaat.
- Aangajaarniutitik aningaasanoormillu ajornartorsiutit pillugit nuna tamakkerlugu ataqaatigiissarineq.
- Innersuussisarneq aamma siunnersuisarneq pillugit nuna tamakkerlugu nakkutilliisarnemit paasissutissat toqqortaatigineri.

8.3. Immikkoortut attaviitsut, naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliuutinik ingerlatsitseqqiffiusinnaanngitsut:

8.3.1. Nunatta Nakorsaaneqarfia (NUN)

- Peqqinnissamik sulinermut tunngasut pillugit siunnersuineq.
- Peqqinnissaqarfimmi sulisunut peqqinnissamik sulinermut tunngasut pillugit ilitsersuineq.
- Peqqinnissaqarfimmi sulisunik peqqinnissamillu ingerlataqarfiusunik nakkutilliineq.
- Katsorsartittut maalaarutaanik suliarinnittarnerit.
- Peqqissaasutut Kalaallit Nunaanni sulisinnaatitaanermut akuersissut.
- Peqqissutsimik nakorsaasersuineri kisitsisitigut paasissutissat atorlugit nakkutilliineq.
- Nappaatit tunillaassortut atugaanerat pillugu nalunaaruteqartarneq.
- Peqqinnissaqarfiup eqqartuussivinnut ikiuuttarnera.
- Avatangiisit pillugit siunnersuineq.

8.3.2. Imigassaq Ikiaroornartullu pillugit Siunnersuisoqatigiit

8.3.3. Nerisaqarnermut Timigissarnermullu Siunnersuisoqatigiit

Kapitali 9

Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiuutitut Avatangiisinullu Naalackersuisoq

9.1. Immikkoortut suliassa qarfiillu:

9.1.1. Pinngortitamut immikkoortorta q

- Pinngortitamik illersuineq.
  - Nunatsinni nunanilu tamalaanni pinngortitamik illersuinissamut inatsisit.
  - Pinngortitamik illersuinermut uumassusillillu assigiinngiaarneri pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaannik suleqatigiissutaannillu aqutsineq.
  - Pinngortitamik illersuineq eqqissisimatitsinerlu kiisalu sumiiffinnik illersugaasunik eqqissisimatitaasunillu aqutsineq.
  - Uumassusillit assigiinngisitaartuunerinik illersuineq.
  - CITES, akuersissutinik tunniussisarneq ilanngullugu
  - Ilisimasassarsiornissamut akuersissutit.
- Silap pissusianut tulluarsarnernut nunami namminer mi politikki aamma silap pissusia pillugu anguniakkat (nunani tamalaanni silap pissusia pillugit isumaqatigiinni arnerit Inuussutissarsiornermut, Niuernermut, Nunanut Allanut Silallu Pissusianik Naalackersuisoqarfimmit isumagineqarput).

9.1.2. Avatangiisinut Upalungaarsimanermullu Immikkoortorta qarfik

- Avatangiisinik illersuineq.
  - Avatangiisinik illersuineq pillugu nunatsinni namminer mi nunanilu tamalaanni inatsisit.
  - Avatangiisinut tunngatillugu nunat tamalaat isumaqatigiissutaannik suleqatigiissutaannillu aqutsineq.
  - Eqqagassalerineq tassunga ilanngullugu suliassa qarfimmut tassunga tunngatillugu pilersarusiortarnerit eqqakkanik atorsinnaasunik atuilluartarnerup taakkulu nukissiuutsitigut atorsinnaaner inik siuarsaaneq, eqqakkat mingutsitsisinnaaner inik killiliiniarneq.
  - Avatangiisinut aningaasaate qarfik.
  - Suliffe qarfiit annertuumik mingutsitsisartut avatangiisinut tunngatillugu akuerineqartarneri.
  - Atortut ilaasa avatangiisinut sunniuteqarsinnaaner inik nalilersuisarnerit (ASN).
  - Imikoorutinut, nunanik mingutsinneqarsimasunik kiisalu imeruersaatit puuinut tunngatillugu malittarisassat.
  - Iermik imigassamik illersuineq.
  - Immami avatangiisit illersorneqarneri, tassunga ilanngullugu sinerissap qanittuani uuliakoornermut upalungaarsimanerup pilersinneqarnissaa ingerlanneqarnissaa lu.
- Upalungaarsimaneq.
  - Upalungaarsimanermut inatsit.
  - Upalungaarsimanermut Ataatsimiititaliaq.
  - Kommunit annaassiniarnissamut upalungaarsimanissaanut tunngatillugu ilitsersuisarnerit nakkutilliisarnerillu.
  - Piumassutsiminnik upalungaarsimasussat.
  - Qaartuujasut pillugit akuersissutit, nakkutiginninneq aamma siunnersuineq tassunga ilanngullugu qaartoorsinnaanerit pitsaaliorni arlugit iliussissat.

9.1.3. Nunalerinermut immikkoortorta q

- Nunalerineq, savaate qarneq tuttuute qarnerlu pillugit inatsiseqarneq.

- Nunalerinermi naalackersuinikkut ingerlatsineq.
- Nunalerinikkut inuussutissarsiutinik siuarsaaneq.
  - Nunalerineq pillugu Siunnersuisoqatigiit suliffiillu attuumassutillit.
- Neqileriffiup ingerlanneqarnera pillugu Neqi A/S-imut kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarneq.
- Aalisakkanik piniakkanillu tunisassianut tunitsiveqarneq pillugu ingerlatseqatigiiffinnut assigiinngitsunut kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarneq.
- Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissunik angusassat pillugit isumaqatigiissusiorneq kiisalu Upernaviarsummi naatitsisarfik pillugu Nunalerinermik Siunnersorteqarfimmik angusassat pillugit isumaqatigiissuteqartarneq.

9.1.4. Nukissiuuteqarnermut immikkoortortaq

- Nukissiuutsinut immikkoortumut pilersaarutip atuutilersinnera.
- Nukissiuutinik ataavartunik ineriartortitsineq.
- Nukissiuutit, imeq imermillu pilersuineq kiisalu Innaallagissamut imermullu akit (taamaattorli Mittarfeqarfiit pilersugaanut tunngasuunngitsut).
- Pilersuinermit naalackersuinikkut ingerlatsineq, ilaatigut nioqqutissanik pilersuinermit akinik naatsorsuutigisanik ilusilersuineq, aamma nuna tamakkerlugu nioqqutissanik ikummatissanillu pilersuinissaq pillugu KNI A/S-imut kiffartuussinissamik isumaqatigiissut.
- Paasissutissat pillugit Alcoa'mik isumaqatigiissutip isumagineqarnera.
- Aluminiumimik suliniutip paasiniarneqarnera.
- Nunanut allanut niuernermit siuarsaaneq aamma erngup nukinganik nukissiorfitsigut periarfissat pillugit nunani tamalaani nittarsaaneq aamma Power2X pillugu suliniutimmi Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik peqatigalugu ataqatigiissaarineq.

9.2. Immikkoortut, naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliuuteqarsinnaasut, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

9.2.1. Nukissiorfiit

9.2.2. Aatsitassanut Suliassaqarfinnut Avatangiisinut Aqutsisoqarfik

- Aatsitassanik suliassaqarfimmi avatangiisinik, pinngortitamik aamma silap pissusianik illersuineq.

9.2.3. ASIAQ - Misissueqqaarnerit

- NunaGIS-imik ingerlatsineq.
- Avatangiisinik (uumassusiliunngitsunik) nunamik assiliorneq, nalunaarsuineq, katersineq, ingerlatitseqqiineq siunnersuinerlu.
- Makkunani suliassat; nunamik/immamik assiliorneq, nuna pillugu paasissutissat, imermik tunngasutigut isumalluutit, klima, silasiorneq, avatangiisit kiisalu nunamik uuttortaaneq nunalerinermi tekniki.
- Nunani tamalaani ilisimatusarnermi peqataaneq.
- Ilisimatusarfimmik Zackenbergimik ingerlatsinermut isumaqatigiissut.

9.3. Immikkoortut attaviitsut, naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliuutinik ingerlatsitseqqiffiusinnaanngitsut:

9.3.1. Pinngortitaleriffik

Kapitali 10

*Ineqarnermut, Attaveqaasersuutitut, Aatsitassanut, Inatsisinut Atuutsinneqarnerannut
Naligiisitaanermullu Naalakkersuisoq*

Ineqarnermut, Attaveqaasersuutitut, Naligiisitaanermullu Naalakkersuisoqarfik

10.1. Immikkoortut suliassaqarfillu:

- Inissiat.
  - Ineqarnermut tunngatillugu politikki, inatsisit periusissianillu ineriartortitsineq.
  - Nuup avataani inissianut normoqartitsinermik aqutsineq.
  - Ininik attartortitsisarneq, pisortat inissiataannik attartortittakkanik nakkutilliineq.
- Sanaartorneq.
  - Namminersorlutik Oqartussat sanaartornermi suliassanut sanaartortitsisuvoq.
  - Namminerisamik inigisat akilersornissaanut 2018 sioqqullugu taarsigassarsiarineqarsimasut aqunneqarneri.
  - Boligstøtti taarsigassarsinerlu.
  - Namminersorlutik Oqartussat sanaartornermi suliassaanik pilersaarusiortarnerini, aqutsinerini sunniuteqarnerulersitsiniarnerannilu malittarisassat.
  - Namminersorlutik Oqartussat illuutaanik pigisaanillu sillimmasiineq kiisalu pisineq tunisinerlu.
  - Ineqarnermut siunertanut sanaartornissamut taarsigassarsisitsisarneq.
  - Namminersorlutik Oqartussat sanaartortitsisuunerannut allaaserinninerit, ilusiliinerit, najoqqutassat ilitersuutillu.
  - Illulianik sananeq, ilusilersuineq aaqqissuinerlu pillugit aalajangersakkanik Naalakkersuisut sinnerlugit ingerlatsineq malinnaasitsinerlu.
  - Kommunini sanaartornermut oqartussaasut pillugit maalaaruteqartarfimmut naammagittaalliutit.
  - Kommunini sanaartornermut oqartussaasunut pisariaqartitsineq naapertorlugu paasissutissiisarneq pikkorissartitsisarnerlu.
- Attaveqatigiinneq.
  - Imaatigut silaannakkullu angallannerup, nunakkut assartuinerup, allakkeriveqarnermi nalunaarasuartaatitigullu suliassaqarfiit iluanni kiisalu qitiusumik umiarsualiveqarnermut oqartussat oqartussaasutut ineriartortitsinermilu suliassaat.
  - Angallannerup ataatsimut isigalugu pilersaarusiorneqarnera, angallannermut atasumik angisuunik sanaartornermi inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissueqqissaarneq. - matumani kommuninik suleqateqarneq ilanngullugu.
  - Angallanneq pillugu naammagittaalliutit suliarineqarnerat.
  - Angallanneq pillugu paasissutissiisarnermik suliaqarneq, matumani "Imaani isumannaallisaaneq"-mik paasisitsiniaanerit ilanngullugit.
  - Imaani isumannaallisaanerit imarsiorneq pillugu inatsisit.
  - Imarsiorneq pillugu ataatsimiititaliap allatseqarfeqarnikkut sullinneqarnera.
  - Søfartsstyrelsenimik suleqateqarneq matumani sinerissami annaassiniartartoqarneq ilanngullugu.
  - Umiarsualiveqarnermut oqartussaaffik.
  - Umiarsualivinnik tamanik aserfallatsaaliuineq.
  - Immap assinginik nutarterineq.
  - Nalunaarasuartaatitigut attaveqaatit
  - Kalaallit Nunaanni TV-kkut radiukkullu aallakaatitanik siammarterineq.
  - Nalunaarasuartaatit allakkeriveqarnerlu.

- Nalunaarasuartaateqarnermi Aqutsisut Radioqarnermilu Ingerlatsisut.
- Nunaqarfinnut isorliunerusunullu nassiussanik assartuineq ilaasunillu angallassineq.
- Sikunik alapernaarsuineq.
- Silaannakkut angallanneq pillugu inatsisiliorneq.
- Kalaallit Airports A/S pillugu inatsisit.
- Silaannakkut angallassinermut kiffartuussinissamut isumaqatigiissutissanik isumaqatiginninniarneq, malitseqartitsineq nakkutilliinerlu.
- Trafik- og Byggestyrelsen-imik suleqateqarneq.
- Angalaffissanut akuersissutit, akigititanut akiliisarnermullu il.il. maleruagassat.
- Naligiissitaaneq.
  - Angutit arnallu naligiissitaanerat pillugu inatsisartut inatsisaat.
  - Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanermut Siunnersuisoqatigiit.
  - Arnanik assigiinngisitsinerit suulluunniit tamarmik atorunnaarsinnissaat pillugu Naalagaaffiit Peqataigiit isumaqatigiissutaat (CEDAW).

10.2. Immikkoortut, naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliuuteqarsinnaasut, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

10.2.1. Mittarfeqarfiit

10.2.2. Iuarsaassinermut Aqutsisoqarfik

- Isaterinermut, nutarterinermut aserfallatsaaliinermullu atatillugu Namminersorlutik Oqartussat sanaartortitsisuupput (Peqqinnissaqarfik ilanngunnaq).

10.2.3. Nalunaarasuartaateqarnermut Aqutsisoqarfik Radiomillu Ingerlatsivik

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik

10.3. Immikkoortut suliassaqarfiillu:

10.3.1. Ataatsimut isigallugu

- Aatsitassanik suliassaqarfimmi ataatsimut isigallugu pilersaarusiorneq ataqatigiissaarinerlu.
- Aatsitassanut politikki aammalu aatsitassanut tunngatillugu periusissiat.
- Aatsitassanut tunngatillugu inuiaqatigiinni piujuartitsineq tunngavigalugu ingerlatsinissaq, tassunga ilanngullugit Inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutissanik nalilersuineq (VSB), ingerlatseqatigiiffinit ilinniartitaanermut aningaasaliissutissat (IBA isumaqatigiissutit) pillugit isumaqatigiissutit innuttaasunillu akuutitsinissaq.
- Uuliamut suliffissuaqarnermullu tunngatillugu inuiaqatigiinni piujuartitsineq tunngavigalugu ingerlatsinissamik qulakkeerinninnissaq.
- Aatsitassanut tunngatillugu inatsisissanik aalajangersaaneq ilaatigut:
  - Inatsiseqarneq inatsisillu pillugit nassuiaaneq.
  - Pisortat suliassaanik ingerlatsineq.
  - Pissutsit pisortat akiliuteqartitsisarnerannut tunngasut, sillimmasiisarnermut tunngasut, ilanngaasersueriaatsit il.il.
  - Aatsitassat ikummatissallu nunap iluaneersut nalinginnaasumik inuussutissarsiutitut siuarsarneri.

- Aatsitassarsiornernut annikitsunut avammut niuernissamut akuersissutit.
- Kimberley-mik tunngasutigut suliaqarnermik aqutsineq.
- Nunaoil A/S aamma Greenland Oil Spill Response A/S pillugit inatsisit aamma inatsisinik nassuiaaneq.

10.3.2. Ujarassiornermut Immikkoortortaarfik

- Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiusinnaasut pillugit nunani tamalaani nittarsaassisarneq. (saqqummersitsinerit/ataatsimeersuarnerit, nittarsaassiartorluni tikeraartarnerit, nunap sannaa pillugu quppersakkanik nutaanik saqqummersitsisarnerit il.il.).
- Aatsitassarsiornermut tunngatillugu nunap sannai pillugit oqartussatut suliaqartarnerit.
- Aatsitassarsiornermut tunngatillugu nunap sannai pillugit misissuinissamut pilersaarutit ataqatigiissaartarneri.
- Aatsitassarsiornermut tunngatillugu nunap sannai pillugit paasissutissat toqqortertarneri.
- Aatsitassanik ujarlerneq Ujarassiorit.

10.3.3. Ikummatissanut nunap iluaneersunut immikkoortortaq

- Ikummatissanik nunap iluaneersunit suliaassanut, tassunga ilanngullugit ingerlatseqatigiiffinnut ikummatissanik imerpaldasunik gassinillu ingerlatsisunut kiisalu ingerlatseqatigiiffinnut nunap pissusiinik misissuisartunut soqutigisaqaqatigiinnullu allanut oqartussatut ingerlatsineq.
- Ikummatissanik nunap iluaneersunut tunngatillugu inuiaqatigiinnut akilersinnaanera, tassunga ilanngullugit Inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutissanik nalilersuineq (VSB), ingerlatseqatigiiffinnit ilinniartitaanermut aningaasaliissutissat (IBA isumaqatigiissutit) pillugit isumaqatigiissutit innuttaasunillu akuutitsinissaq.
- Kalaallit Nunaanni ikummatissanik nunap iluaneersunik periusissanik ineriartortitsineq nunanilu tamalaanni periarfissat pillugit nittarsaassisarneq.
- Ikummatissanik nunap iluaneersunik atuinermut tunngatillugu inatsisinik maleruagassanillu ineriartortitsineq.
- Ikummatissanik nunap iluaneersunik atuinissamik akuersissutinut tunngatillugu nakkutilliisarneq oqartussatullu suliaqarneq.
- Ikummatissanik nunap iluaneersunut tunngatillugu nunap sananeqatai pillugit paasissutissaasivik.
- Ilaatigut Oljedirektoratet-imik, Petroleumstilsynet-imik, National Energy Board of Canadamik oqartussatut nunani tamalaanik suleqateqarneq.
- Ikummatissanik nunap iluaneersut pillugit GEUS-imik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut.

10.3.4. Inatsisinik atuutsitsinermit tunngasut

- Inatsisinik atuutsitsinermit tunngasut nassuiaatit, periusissiat suliniuteqarnissamullu pilersaarutit.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit.
- Kalaallit Nunaanni inatsisinik atuutsitsinermit tunngatillugu Naalakkersuisut akuunerat tassunga ilanngullugit eqqartuusiviit, politiit aamma Pinerluttulerinermik Isumaginnittoqarfik.

10.4. Immikkoortut, naalakkersuisoqarfimmut naammagittaalliuuteqarsinnaasut, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

10.4.1. Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfik (MLSA)

- Aatsitassanut inatsit naapertorlugu aatsitassanut tunngatillugu aatsitassanik aqutsineq.
  - Ilisimatuussutsikkut misissuinerit
  - Aatsitassanut tunngatillugu misissueqqaarnissanut, misissuinissanut atuinissamullu akuersissutit.
- Aatsitassanik suliassa qarfinni aatsitassanut tunngatillugu ilaatigut makkunani oqartussaasutut suliassanik suliaqarneq:
  - Tunisassiornermi teknikkimut tunngasut.
  - Isumannaallisaaneq.
  - Sulinissamut pilersaarutit.
  - Isumalluutininik atuneq.
  - Aatsitassanut akuersissuteqartarnermut tunngatillugu nakkutilliisarnerit oqartussatullu suliaqartarnerit, annikitsumik piaassinnaatitaanermut akuersissutit ilanngullugit.
- Aatsitassanut inatsit naapertorlugu aatsitassanik annissuisinnaanissamut akuersissutit.

Kapitali 11

Meeqqanut, Inuusuttunut, Ilaqutariinnullu Naalakkersuisoq

11.1. Immikkoortut suliassaqarfiillu:

- Meeqqanut, inuusuttunut, ilaqutariinnut inunnullu innarluutilinnut tunngasut nassuiaatit, periusissiat pitsaaliuinerillu kiisalu katsorsaanermi suliniutit.
- Atualersussat.
- Meeqqat inuusuttullu ajornartorsiutillit.
- Ilaqutariit meeqqallu.
- Pitsaaliuinermut tunngasut.
- Inuit innarluutillit.
- Ilaqutariinnermut inatsisit.
  - Inatsisitigut ataataqanngitsut.
  - Qitornavissiararneq.
  - Meeqqat inatsisitigut inissisimanagerat.
  - Kingornussisarneq pillugu inatsit.
  - Kingornussassanik toqukkut qimatanik eqqartuussivikkut suliarinnittarneq pillugu inatsit.
  - Aapparisaq toqukkut qimagunnerani pigisat eqqartuussivitsigut suliarineqartarnerat pillugu inatsit.
  - Aappariinnerup inatsisitigut sunniuteqarnera.
  - Aappariilernerneq aamma aappariikkunnaarneq.
  - Aappariittut nalunaarsugaaneq.
  - Angajoqqaat akisussaanagerat.
  - Meeqqat illersugaanagerat pillugu Haag-imi isumaqatigiissut.
  - Angajoqqaatut oqartussaaffiup aalajangiiffiginera.
- Isumaginninneq pillugu inatsisit.
  - Oqartussaasoqarfiit assigiinngitsunik suliallit isumaginninnermi suliassat pillugit suleqatigiinnissaannut inatsisartut peqqussutaat.
  - Kommunit akunnerminni akiliiffigeqatigiittarnissamut pisussaaffii pillugit Inatsisartut peqqussutaat.
  - Isumaginnittoqarfiup aqunneqarnera aaqqissugaaneralu.
  - Pissaanermik atuineq.
  - Meeqqat tapersorneqarnissaannut inatsit.
  - Inunnut innarluutilinnut tapiissutit pillugit inatsit.
  - Immikkut siunertallit paaqqinnittarfiit pillugit inatsit, qimarnguiit pillugit nalunaarut ilanngullugu.
  - Naartunermut, erninermut, meeravissiararnermullu atatillugu sulinnigiffeqarallarneq pillugu inatsit.
  - Inuit kalaallit isumaginninnermi oqartussaasuinit Danmarkimut inissinneqarsimasut inuillu danskit isumaginninnermi oqartussaasuinit Kalaallit Nunaannut inissinneqarsimasut.
- Meeqqat pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat - tassaniippoq Danmarkip nalunaarusiornerani saqqummiussiffiqeqarneranilu peqataaneq.
- Innarluutillit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat - tassaniippoq Danmarkip nalunaarusiornerani saqqummiussiffiqeqarneranilu peqataaneq.
- Inuit pisinnaatitaaffii.
  - Inuit Pisinnaatitaaffiitut Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi.

11.2. Immikkoortut, naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliuuteqarsinnaasut, inatsisikkut allamik aalajangersaasoqarsimangippat:

11.2.1. Isumaginninnermi Aqutsisoqarfik

- Qitiusumik siunnersuisarfik – meeqqat ajornartorsiortut aamma inuit innarluutillit pillugit kommuninut siunnersuineq il.il.
- Innuttaasunut sammisut neqeroorutit, tassunga ilanngullugit isumaginninneq pillugu angalasartut, siunnersuinnermi oqarasuaatit, katsorsaanissamut suliniutit aamma ajornartoornermi upalungaarsimasut.
- Meeqqanut inuusuttunullu kiisalu inunnut annertuumik innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit.
- PAARISA - inuuniarnermi peqqinnissakkullu pitsaaliuineq, tassunga ilanngullugit Inuuneritta, siusissukkut suliniutit aamma angajoqqaanngortussanik piareersaaneq.
- Pissassarfik, nuna tamakkerlugu inunnut innarluutilinnut sullissivik.
- Illernit – nuna tamakkerlugu arnanut persuttagaasimasunut meeraannullu qimarnguiulluni katsorsaavik.
- Utoqqaat Illersuisuat pillugu allatseqarfik (Utoqqaalli Illersuisuat pillugu Inatsisartut inatsisaat Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Naalackersuisumiippoq).

11.3. Immikkoortut attaviitsut, naalackersuisoqarfimmut naammagittaalliuutinik ingerlatsitseqqiffiusinnaanngitsut:

11.3.1. MIO - Meeqqat Illersuisuat aamma meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit

- MIO – Meeqqat illersuisuat, meeqqat pillugit siunnersuisoqatigiit, aamma meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaqarfik.
- Meeqqat illersuisuat aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisaat.

11.3.2. Tilioq - Innarluutillit Illersuisuat

- Tilioq – Inuit Innarluutillit Illersuisoqarfiat.
- Inuit Innarluutillit Illersuisuat pillugu inatsisartut inatsisaat.